חנה אריאל — ל"ג בעומר

ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם. וארז"ל אתם קרוין אדם ואין אוה"ע קרוים אדם. להוציא חלב המצפצפים בדרז"ל בכגון זו. איך יאמרו שאין הם קרוין אדם. ואתם החכמה והגדולה כאדם ואנחנו שפלים ובזוים כבהמה וקרוים אדם. ויש להבין ג"כ מ"ש התוס' ביבמות שם דהאדם מרבה גם אוה"ע ואדם אינו אלא כהן לוי וישראל. כתיב ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקי' ברא אותו. והוא כפל לשון וענין דכשויברא אלקי' בצלמו היינו שבצלם אלקים ברא. וגם להבין מה ענין צלם אלקים הלא אין לו דמות הגוף ואינו גוף. ועוד שבזה הפסוק אומר ויברא אלקי' את האדם וגוי וירדו בדגת הים וכו'. היינו ודאי אדם שלם בגוף ונפש, ולהלן הוא אומר וייצר ה' אלקי' את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נ"ח. ול' ויפח אינו ל' בריאה מאין ליש אלא כאדם הנופח ברוח פיו אל תוך הנוד שמתמלא הנוד מרוח האדם ממש כמו שיוצא מפיו. משא"כ בריאה מאין ליש הוא במאמר וצווי יהי אור יהי רקיע והוא אמר ויהי מאין ממש ליש. והענין הוא כי הדם הוא הנפש. פי' שהנפש עצמה היא מציאות רוחני נברא מאין ליש כמו המלאכים. והקב"ה מפליא לעשות ומקשר גשמי ברוחני וכמ"ש בספרים שמדרי' התחתונה שברוחניות הנפש מתחברת ומתאחדת עם מדרי' עליונה שבגשמיי' הגוף ועי"ז נעתקים כל כחות הנפש להיות בערך מצב הגוף. וכן הוא גם בבע"ח הנפש שלהם הוא כח נברא משתלשל מפני שור שבמרכבה ומתחבר בדם שהוא המובחר שבגופה ועי"ז נמצאים כחות הנפש שלה בגוף שלה ובערך מדרי' הגוף. אבל ויפח באפיו נ"ח הוא כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא מטה"ע שהוא אא"ס ב"ה. אלא שאתה בראתה שהבאתה אותה בבחי' בריאה ויצי' ועשי' בגוף. מבואר שבאדם יש בו כח אלקי ממש. וזהו אדם "אלף "דם "האלף הוא אותיות פלא וכלומר כח מופלא ומובדל מערך כחות הגוף ואפי' מכחות הנפש שעכ"פ הנפש היא נבראת מאין וכח הפלא הוא כח אלקי דנפיחת פיו ית' שהוא הבורא. אלא שקריאתו של אל"ף הוא מלשון אאלפך חכמה שהוא לשון למוד. פי' שכח הפלא הזה יבוא בכחות הנפש והגוף כמו התלמוד המקבל חכמה מרבו ונעשה גם הוא חכם. ככה נברא האדם שכח הפלא שבו מנפיחת רו"פ ית' מתקבל בכחות הנפש וגוף שלו. וזהו "אדם שהאל"ף אומר אני אהי' דם (והדם הוא הנפש המקושר בגוף כנ"ל) והוא מלשון אאל תת פחדך. אשוב אליך. ארום בגוים וכדומה. וזהו ויברא אלקי' את האדם בצלמו. פי' דהנה כתיב אני הוי' הוא שמי. פי' כמו שהשם א"צ לאדם בשביל עצמו אלא בשביל אחרים שיקראוהו או ידעוהו בשמו. כך יובן ענין השמות למעלה שהן צמצום כח ואור א"ס שאין סוף להתפשטותו שאעפ"כ יצמצם א"ע רק בכדי להתפשט ממנו כח בריאת העולמות בשיעור ומדה מוגבלת. והוא מ"ש במדרש במח' אחת נבראו כל העולמות, עד"מ אדם התחתון שיש לפניו כמה דרכים ועסקים במה שיעסוק וכאשר ימלאנו לבו לאיזה ענין פרטי אז יחשוב בו איך להנהיגו ואח"כ יעשה אותו. וכדוגמא זו יש להתבונן להבין למעלה שהז' שמות שאינן נמחקין הן כדוגמת אשר מלאו לבו לזה העסק וכנ"ל שהשמות הן לצורך זולתו ומן הז' שמות הנ"ל בא במח' עליונה והוא מציאות כל העולמות במחשבתו ית' כביכ' ומשם צוה ואמר יהי אור יהי רקיע בעולמות שלפנינו והשמות הללו הן הנק' צלמו כבי' שהוא כמו גבול הצמצום שתבא המח' בשיעור ומדה מוגבלת (והוא ענין אורות וכלים שנקרא הוי' אלקי') ולכן נק' בשם צלם שהוא גבול העצם שתבא התפשטות ממנו בשיעור ומדה וגבול ממש. אבל בעצם הצלם הרי הוא כח ואור א"ס להתפשטותו ולא הי' בא השיעור וגבול במח' ומעשה אלא שמצמצם ברצון א"ע והוא הנק' צלם. מבואר שהצלם הזה יש בו כח שא"ס וא"ת להתפשטותו והוא מצמצם א"ע שלא תבוא ההתפשטות אלא בשיעור וגבול. זהו מ"ש ויברא אלקים (שעכ"פ בבחי' אלקים וצמצום הוא כל ענין בריאה מוגבלת כאמור) את האדם בצלמו. פי' בצלם שלו כבי' שכמו שהצלם שלו הנ"ל הוא בעצמו כח נבדל מן מדה וגבול. ואעפ"כ הוא עושה גבול דהיינו מאין ליש בין במח' הנ"ל בין במעשה. והוא הבורא הוא היוצר וכו' ומסדר את הכוכבים ומחליף את הזמנים וכמצביי' עביד בחיל שמיא. הרי שהצלם אלקי' הוא כמו שהוא נבדל לעצמו בא הוא לעשות ולסדר ולהנהיג את הגבול. ככה הוא האדם א' דדם שבכח הנפיחה דרו"פ ית' שהיא נבדלת מכחות הנבראים אלא היא כח הבורא ית' והוא פלא א' הנ"ל יהי' הוא השורה בדם ופועל בו פעולתו כרצונו וכחו. וזהו ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם שלו דוקא. והכונה על בחי' האל"ף דאדם שבא בדם. ומ"ש בצלם אלקים ברא אותו. הכוונה על שבאדם כלולים כל הכחות שבעולם כידוע שאדם נק' עילם קטן. והוא ענין הדם שבאדם שכל כחות הנפש מתחברים בגוף האדם ע"י הדם. ולכן בו תלוי מצב ומעמד מדרי' העולמות. וזהו בצלם אלקי' ברא וגו'. פי' בצלם של בחי' אלקי' שהוא סדר הגבול דצלמו ית' (שהוא מ"ש ויברא את האדם בצלמו הנ"ל) והצלם של סדר הגבול לבא במח', ודבור בפ"מ הוא הנמצא ממנו הכח באדם. ובחי' בצלמו הוא בחי' הצלם דשם הוי'. ובחי' שם אלקי' הוא מ"ש בצלם אלקי' וכו' כאמור פה. והכונה בבריאת האדם על דרך ואופן זה הוא שעל ידו דוקא יוכל לבא אור הנצחיית והאלקו' גם בעולמות ממש. וז"ש בזוהר ובתיקונים שכשהי' אדה"ר מתהלך בארץ הי' אימר לבהמות וחיות בואו נשתחוה נכרעה לפני ה' עושנו כי ע"י נפיחת רו"פ ית' שבגופו נתגלה אור ה' גם לבעלי גוף גשמיי' כבהמות וחיות וכמ"ש בפהק"ו. אך ע"י חטא עה"ד איתא בסהק"ב שנשרו ממנו נשמות ונפלו לקליפות. ולקרב הענין אל השכל קצת עפ"י משל מחכם גדול בעל חכמות רבות ועצומות בכמה וכמה מדרי' מיני חכמות זו למעלה מזו. ואח"כ מסך ביין את בשרו ושוגה בו תמיד דודאי נאבדו ממנו כמה וכמה מיני חכמות. רק איזה חכמה שדבקה נפשו בה מאד מאד אותה חכמה לא תאבד לעולם. וכאשר ינוח מעט ימצא אותה מסודרת לפניו ויתחכם בה. ככה יש להבין שע"י חטא אדה"ר נתבטל ממנו כח א' "דם הנ"ל שהי' כולל כל מיני נשמות דהיינו שכל מיני כחות הכלולים בדם הוא הנפש כנ"ל הי' יכול להביא בכולם בחי' האל"ף הנ"ל וע"י החטא נאבדו ממנו ונמצא שכח הגוף בדם הוא הנפש גברו על כח האל"ף ונתחזקו אדרבא כחות הגוף מן כח הא'. שנבלע בהם. רק אעפ"כ נשארו בו בחי' גבוהות מאד שהרי דיבר ה' בו גם אחר החטא. ומהן באו בחי' נשמות הצדיקים כחנוך ומתושלח ונח ושם ועבר וכדומה. אך אותן נשמות לפי שהיו גבוהות מן ערך מדרי' כחות הגופנים לכן לא הי' להן עסק בגוף כלל כמ"ש במק"א. וכשבא אאע"ה נגלה עליו אדה"כ. והוא התחיל לתקן החטא דעה"ד דאדה"ר. והיינו שהא' יבא בדם הוא הנפש בגוף. ולפי שנשמות של האבות והשבטים היו עליונות מאד לכן נעשו בחי' מרכבה ממש. פי' שרק האל"ף דאדם משל בהם וכמשנת"ל בפהק"ו באריכות. וכרות עמו הברית לתת גם ארץ הכנעני החתי וכו' שהן כח ז' מדות גופניית שהיו הנשמות שנשרו מאדה"ר טבועות ונפולות בהן שגם עליהם כרת ברית לתת לזרעו דוקא. כי הוא הי' בעצמו מרכבה ממש כנ"ל. ולא היו האומות מנגדות לו כלל ונשיא אלקי' הי' בתוכם ככתוב נשיא אלקי' אתה בתוכנו. ולזרעו שהם אינם בבחי' מרכבה ככל נש"י מהשבטים והלאה. הם יוכלו לשלוט גם במדות הגופניות הרעות דכנעני וחתי וכו'. וכמשנת"ל בפהק"ו. וה' אמר לו כי גר יהי' זרעך וגו'. פי' אף שהם יהיו זרעך שיהי' להם בחי' נשמות והיינו כל אותן הנשמות שנשארו בקליפות ע"י עה"ד כנ"ל יבאו הם בגופים של זרע האבות אשר

נשבע ה' להיות להם לאלקי' ולזרעם אחריהם. והיינו שיהי' להם בחי' נשמות ויהי' להם אמונה בה'. אך יהיו בארץ לא להם ועבדום וענו אותם. פי' שהאמונה לא תוכל לפעול בהם כלום מחמת שעבוד מצרים שהי' אז במעלה העליונה והיו עובדים לטלה שהוא ראשון שבמזלות וכוכבים עד שגם הם נגלה עליהם ממ"ה הקב"ה וגאלם בעת יצ"מ. והיינו שהאיר בנשמתם כח האל"ף פלא הנ"ל שהוא כח נבדל מן כל הכחות שבהשתלשלו' העולמות. ולכן בטל מהם שעבוד כל כחות דמזלות וכוכבי דמצרים. אך לשון נגלה עליהם אמרז"ל פי' עליהם מלמעלה מהם פי' שבגופים שלהם לא בא עדיין הכרת כח האל"ף הנ"ל ולא פעל בהם רק לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. אבל לא שיסכימו כחות הגוף שלהם ויתפעלו מאלקות שנגלה עליהם וישיגו איזה השגה במוח ולב מאמונתם בה' שנגלה עליהם בא' דאדם כנ"ל (וזהו שביצ"מ לא ארז"ל שראו ישראל כלום כמ"ש בקי"ס ראתה שפחה על הים וכן במ"ת רואים את הקולות וכו' ופנים בפנים דבר ה' עמכם) עד מ"ת במ"ט יום שהלכו ממצרים עד יום מ"ת בה"ס. והן מ"ט שערי בינה שנפתחו להם ובינה נותנת טעם באדם. והיינו שאור הא' דאדם נגלה בהם להתפעל ממנו בדם הוא הנפש שבגוף. וביום החמשים נתנה התורה ואנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו. וקבלו רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שהן רמ"ח אברין דמלכא עילאה ושס"ה גידין וכמשנת"ל בפהק"ו באריכות שהן הכח שיוכלו לעשות מצוה כידוע שמצוה היא אותיות שם הוי' והמ"צ נתחלפו בא"ת ב"ש מי"ה. וידוע דשם הוי' הוא הי' הוה ויהי'. והיינו שהוא הוי' אמתית שלימה ונצחיית. משא"כ ההווים שמתהווים מאין ליש שאין להם השגה בשם הוי'. וכעוה"ז התחתון שלנו הוא הוה בגזירות הבורא שצוה ונבראו ואח"כ נפסדים ואין בהם הוי' הנצחיית. רק הנשמות עצמן שהן נפיחת רו"פ ית' יש בהן עצמן בחי' הנצחיית. ובמ"ט יום שהן שערי בינה הנ"ל נעשה בישראל עצמן בחי' א' דם ונתפשטה בחי' הנצחיית ואלקיית בהן. ובמ"ת קבלו כח המצות לעשות מצות גם בעולמות דהיינו להביא בחי' הנצחיית ואלקיית בעולמות כמו אדה"ר שהי' אומר לבהמות וחיות בואו נשתחוה וכו' כנ"ל. אלא דעכשיו כתיב וכבודי לאחר לא אתן לכן נתחלף במ"צ כנ"ל ואינו נגלה בחי' ההוי' שממשיכין במצות עד לע"ל שכל הדברים שנעשו בהן מצות הן יהיו מצויין דוקא לעוה"ב כמ"ש במק"א. וענין הל"ת הוא כענין מ"ש עד שלא באת לידי מדה זו אם אכלת חלב אי אתה עונש כרת וכו' כידוע. והנה ידוע ומבואר בכ"ד באריכות שכח זה שניתן בישראל למצות עשה ול"ת אינו מורגש בהן. והיינו לפי שהוא מבחי' הפלא דאל"ף דאדם הנ"ל שהוא כח נבדל לגמרי כנ"ל. ואינו מורכב באברי הנפש שבדם ובגוף. אבל בחי' האל"ף (שהוא לשון אולפנא כנ"ל) שבא מן הפלא במ"ט ימים הנ"ל הוא בא בבחי' מורכב בנפש כבינה שנותנת טעם באדם וכנ"ל. ועי"ז נעשה בחי' הכנה בישראל שישרה בהם בחי' הפלא תמיד בכח המ"ע ול"ת. וזהו ואתן צאני א מרעיתי. פי' אעפ"י שאתם בבחי' צאני לבד או אפי' לא במדרי' זו דצאני אלא במדרי' צאן מרעיתי אעפ"כ אדם אתם דוקא. ופי' צאני היינו שאין להם בחי' הבינה שנותנת טעם באדם כנ"ל. אלא רק כמו ידע שור קונהו שלפי שהוא הקנין שלו נמשך הוא אחריו. ככה גם בישראל אם אין להם רק אהבה הטבעית לפי שהן קנינו של הקב"ה כמ"ש באבות ה' קנינים קנה הקב"ה ישראל קנין א'. אעפ"כ אדם אתם וכח הפלא נמצא בהם בכח המ"ע ול"ת כנ"ל. ולא עוד אפי' אם אינם אלא רק צאן מרעיתי דהיינו כמו אנשים הטרודים בפרנסה שעליהם הוא אומר ישראל לא ידע אפי' הידיעה דידע שור קונהו. אעפ"כ אדם אתם שהפלא דא' דאדם שורה בהם. אבל כשכתוב האדם שמשמעותו האדם הידוע דהיינו שמורגש וידוע שלא בבחי' הפלא אלא שהוא רק בחי' בצלם אלקי' הנ"ל זה ישנו גם באוה"ע. ולכן בכלל לשון האדם נכללו גם אוה"ע. אבל בעת בריאת אדה"ר אפי' בחי' האדם הי' בצלמו מלבד שהוא בצלם וכנ"ל:

ועם כ"ז יובן ענין ל"ג בעומר. דהנה מלבד ענין מ"ט ימי הספירה שהן בחי' דאל"ף שבא מפלא. שהוא כמו שאנו אומרים צויתנו לספור ספה"ע כדי לטהרנו מקליפותנו ומטומאותנו. שעי"ז נתקנו הנר"ן שיוכל לשרות הפלא דאל"ף במ"ת. הנה עוד יש בזה הארת בחי' הפלא עצמו שכבר נגלה עליהם בלילי חה"פ עת יצ"מ כנ"ל גם הוא נמשך במ"ט ימים הנ"ל לצורך עצמן של ישראל (ובמ"ת בא בהם הכח לעשות מצות בעולם וגם מל"ת ממה שעושים בעולם שיפעול בהם כענין עד שלא באת לידי מדה זו וכו' הנ"ל). שיאיר בהם הכח הנבדל דפלא. וכמו שאנו אומרים ולטהרנו ולקדשנו בקדושתך העליונה היינו קדושת הפלא הנ"ל. וזהו ג"כ א' דם שהפלא דאל"ף יאיר בדם הוא הנפש בבחי' הפלא עצמו הוא בא ג"כ במ"ט ימים. כי הנה הא' דאדם וכנ"ל הפי' אני אהי' דם הוא נק' בלשון הקבלה ה' חסדים ששרשם מה"ח דע"י כידוע שזהו מדת החסד עליון שאעפ"י שהוא עתיק יומין שנעתק מבריותיו והמלך המרומם לבדו מאז אעפ"כ בא להיות אלקי עולם וזה הוא בבחי' ה"ח דוקא כמ"ש בסהק"ב. וה"ח כשמתחברים עם דם עולה מ"ט. וענין המשכת הפלא הנ"ל מהגילוי דיצ"מ להיות נעשה אדם הזה הוא ע"י ספה"ע כמ"ש בדרוש הפסח הוא בסדר זה תחלה נמשך בבחי' שם הוי' וכנ"ל דהיינו הוי' שלימה ונצחיית ואלקיית כנ"ל הנמצא בישראל מבחי' הפלא הזה דוקא (וכמש"ל דאפי' כשאתם רק צאן מרעיתי אדם אתם) והוי' עולה כ"ו לכן צריך לזה ספה"ע כ"ו ימים דוקא. ועדיין הוא רק בבחי' הוויית הפלא בישראל והוא בבחי' פלא לגמרי וכמו בכל דבר שמתהוה בכח שס הוי' שמאיר בהווייתו ב"ה אור וכח להיות הדבר המוגבל מתהווה. והדבר המוגבל יש בו ו"ק ונקודה פנימי' עולה ז' והוא הכלי לאור ההוי'. ככה יש עוד ז' ימים כמו בחי' כלי לאור ההוי'. ובזה נשלם ענין הוויית הפלא בישראל. ויש עוד י"א ימים כמו י"א סממני הקטורת שהריח עולה מהם כשהן נשרפין דוקא. ככה נמשך כח הוויית הפלא באור וכלי הנ"ל לעשות בחי' ביטול בדם הוא הנפש שיהי' עולה ממטה למעלה ומתחבר בבחי' הפלא הנ"ל בדרך ביטול והתכללות. ואז יבאו ה' ימים דא' שהן ה"ח הנ"ל להתחבר עם הדם הוא הנפש מלמעלה למטה. וע"י כ"ז נעשה אח"כ במ"ת עם תורתי בלבם שהוא ענין עודף על כח המ"ע ומל"ת הנ"ל שהן עומדין בפליאתן בחי' הפלא הנ"ל כנ"ל. והתורה נתנה בלב ב"י ללמדה ולהתחכם בה ולדעת אותה כמצות ת"ת וידיעת התורה בנגלה ובנסתר. וידוע שענין סודות התורה וחכמת הקבלה בנסתר אינו אלא לנר"נ האלקיים ואין לנפש השכלית חלק בה (רק שעכ"פ תוכל נפש השכליית והטבעיית ואפי' החיונית שבדם להתפעל מן הנפ"א עדמ"ש בפהק"ו מענין ושכנתי בתוכם). ולכן זה הענין דכח הנסתר שבתורה כבר נשלם בהוי' וז' ימי הבנין שהן הו"ק ונקודה אמצעית הנ"ל. רק שכדי שיבא ענין הנסתר שבתורה אל הגילוי בחכמת התורה הנגלית ובנפש השכלי' ודם הוא הנפש צריך בחי' העלאה הנ"ל ואח"כ הה"ח מלמעלה אל המטה דדם הוא הנפש. אבל כח הנשמה המכרת את בוראה בטבע בריאתה כידוע שע"י הל"ג ימים לבד שהן בחי' הוי' וז' קצוות בא בה בחי' ההכרה בבחי' סודות התורה וסימן לזה הוא שרשב"י שממנו נפוצה חכמת הקבלה בישראל ומפיו אנו חיים עד עתה נסתלק ועלה למעלה בל"ג בעומר שהוא שרש כח הסודות התורה לישראל כנ"ל. ולכן נק' יום ל"ג בעומר הילולא (מל' בהלו נרו) דרשב"י. הפלא עצמו הנז' כאן הוא הנק' בפ' אמור לפנינו בשם עושה פלא והוא אלקות ממש נבדל הנק' בשם הקב"ה כמש"ש ופלא אל"ף הנז' כאן הוא שרש נשמת האדם וכל ענין האדם שבפלא: